

Verslag centraal schriftelijk examen kunst vwo 2025

still uit *O Brother, Where Art Thou?* Joel en Ethan Coen, 2000

Op 14 mei 2025 deden ongeveer 4700 kandidaten het centraal schriftelijk examen kunst (algemeen) vwo.

Het examen had betrekking op de onderwerpen Cultuur van de kerk in de elfde tot en met veertiende eeuw, Burgerlijke cultuur in de zeventiende eeuw, Cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw en Massacultuur vanaf 1950.

In de QuickScan (een korte vragenlijst van Cito bij het doorgeven van de scores) gaven docenten aan dat het examen qua moeilijkheid en lengte goed op maat was. Ook inhoudelijk sloot het examen goed aan. Docenten waardeerden het examen gemiddeld met een 6,5 (op een schaal van 1 tot 10). Over het algemeen konden docenten goed uit de voeten met het beoordelingsmodel, zo bleek uit de door VONKC georganiseerde examenbesprekingen.

Thema *Kunst voor het volk, volksvermaak en volkscultuur*

Het examen bestond uit drie opgavenblokken rond het thema 'het volk'. Dit thema werd uitgewerkt in drie subthema's: 'kunst voor het volk', 'volksvermaak' en 'volkscultuur'.

Vragenblok 1: Kunst voor het volk

Het eerste vragenblok ging over kunst voor het volk in de middeleeuwen. Centraal stond de stad Aken als bedevaartsoord. Deze stad werd in de middeleeuwen door steeds groter wordende aantallen pelgrims bezocht.

De reliekschrijnen in de Dom van Aken werden bevraagd en ook de architectuur van de Koorhal van de Akense Dom. Daarnaast waren er vragen over de praktijk van het gilde der edelsmeden, over souvenirs voor pelgrims en over dansepideemieën.

Gekleurde prent uit de zeventiende eeuw, waarop een reliektioning tijdens een Akense Heiligdomsvaart te zien is. Op de brug tussen de torens wordt het Mariakleed getoond.

Vragenblok 2: Volksvermaak

Het tweede vragenblok ging over volksvermaak. Volkse personages en 'volkse' onderwerpen in de zeventiende-eeuwse en hedendaagse kunst en cultuur passeerden de revue. Daarbij kwam onder meer de vraag naar voren of 'volkse' onderwerpen wel of geen verheven kunst kunnen opleveren. Een vraagstuk waarover kunstcritici in de zeventiende eeuw en ook nu nog zich het hoofd breken. Het lijkt erop dat opvattingen en argumenten in 300 jaar tijd soms niet veel zijn veranderd. Waar toneelcritici in de zeventiende eeuw sommige kluchten afkeurden vanwege het gebrek aan moraal, werd de film *New Kids Turbo* (2010) in de krant *Trouw* omschreven als: "een film die afgronden aan artistieke en morele leegte oproept."

In dit blok werden vragen gesteld over een schilderij van Jan Steen, over *De Spaanschen Brabander* van Bredero en over de serie en film *New Kids*. Dit laatste onderwerp riep gemengde reacties op bij docenten en kandidaten, van passé en flauw, tot gelach in de examenzaal en "ik vond de fragmenten van *New Kids* erg leuk!".

still uit de voorstelling *De Hollanders* van Theatergroep Aluin, 2019
Te zien is een scène uit Bredero's *De Spaanschen Brabander*.

Vragenblok 3: Volkscultuur

Het derde vragenblok ging over folkmuziek en folkdans in de Verenigde Staten (VS) in de twintigste eeuw. Daarbij kwamen verschillende voorbeelden aan bod van muziek en dans uit de volkscultuur die in de loop van de tijd werden overgenomen of opgenomen in de brede cultuur van de VS.

Het vragenblok begon met de film *O Brother, where art thou?* (2001) van Joel en Ethan Coen. Er werden vragen gesteld over folksongs als *Po Lazarus* en *Pretty Polly* en *Where have all the flowers gone?* in een uitvoering door Pete Seeger. Het tweede deel van het vragenblok ging over volksdans, onder andere de squaredance als volksdans en het ballet *Squaredance* van George Balanchine.

George Balanchine, *Square Dance*, 1957, in een uitvoering door het New York City Ballet in 2017

Overzicht gegevens tijdvak 1 kunst vwo

kandidaten ingeschreven	4771 *
kandidaten ingezonden scores	4382 *
N-term	0,9
gemiddeld cijfer	6,7

* bron QuickScan

Psychometrische gegevens tijdvak 1 kunst vwo

Relatieve gemiddelde score hele toets / p-waarde ¹	.65
gemiddelde score Blok 1	.70
gemiddelde score Blok 2	.63
gemiddelde score Blok 3	.62
betrouwbaarheid(alpha)	0,72

Opvallende vragen

Het examen bevatte weinig vragen die opvielen. Zowel vanuit de examenbespreking van VONKC, de Examenlijn als vanuit het LAKS kregen we weinig signalen waaruit bleek dat een vraag niet goed functioneerde. Een uitzondering hierop vormde vraag 19. In het filmfragment bij deze vraag zat een technische hapering die kandidaten op het verkeerde been kon zetten. Hiervoor is een aanvulling op het correctievoorschrift gedaan.

Moeilijke vragen (*p-waarde onder de .40*)

De moeilijkste vraag uit het examen was vraag 22. We zien vaak dat er niet hoog wordt gescoord op muziek(technische) vragen.

vraag 22, p-waarde .29

In geluidsfragment 1 hoor je een uitvoering van de folksong Pretty Polly uit 1927 door de folkartiest Dock Boggs (1898-1971). De vroegst opgetekende versie van deze song dateert uit de achttiende eeuw in Engeland.

Boggs' Pretty Polly is een combinatie van traditionele folkmuziek met invloeden uit de bluesmuziek.

> Geef twee kenmerken van blues in de zang van Dock Boggs. Laat de songtekst buiten beschouwing.

¹ De gemiddelde p-waarde of het 'gemiddeld percentage goed' is een maat voor de moeilijkheidsgraad van de toets of opgave, en wordt berekend door de gemiddelde score te delen door de maximaal te behalen score. Een p-waarde boven .85 wijst op een (extreem) makkelijke vraag en een p-waarde onder .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag.

Makkelijke vragen (p-waarde boven de .85)

Er zat één vraag in het examen die vrijwel alle kandidaten goed maakten, dat was vraag 8.

vraag 8, p-waarde .86

De Kerk probeerde invloed uit te oefenen op het gedrag van gelovigen tijdens pelgrimages en festiviteiten rondom kerkelijke feesten als de Heiligdomsvaart. De Kerk probeerde bijvoorbeeld het dansen tijdens deze feesten uit te bannen. Deze negatieve kijk op dans is te herkennen in tekeningen in de marges van sommige middeleeuwse, religieuze boeken zoals te zien op afbeelding 11.

> Geef aan waarom de Kerk bezwaar had tegen dans. Noem vervolgens een aspect van de voorstelling op afbeelding 11 waarin dit bezwaar tot uitdrukking komt.

Vraag 8 maakte onderdeel uit van het eerste vragenblok en dat blok bevatte meer vragen waar kandidaten hoge scores haalden. Dat gold bijvoorbeeld ook voor vraag 4 en vraag 7. Blijkbaar zat het bij deze kandidaten wel goed met de kennis van het onderwerp Cultuur van de kerk.

vraag 4, p-waarde .80

Op afbeelding 4 zie je de Dom van Aken. Deze bestaat uit een complex van gebouwen uit diverse periodes en in verschillende bouwstijlen. Een onderdeel van het complex is een gotische koorhal. Deze koorhal zie je onder de witte pijl op afbeelding 4. Op afbeelding 5 zie je een tekening met een doorsnede van deze koorhal.

> Geef drie kenmerken van de gotische stijl die zichtbaar zijn in de koorhal op afbeelding 4 en/of 5. Laat (gekleurd) glas in lood buiten beschouwing.

vraag 7, p-waarde .77

Op afbeelding 9 en 10 zie je pelgrimsinsignes. Het zijn sieraden met voorstellingen die verwijzen naar (het leven van) een heilige of naar een reliek. De insignes werden in grote aantallen geproduceerd en door pelgrims gekocht in het bedevaartsoord.

Mede door het dragen van een pelgrimsinsigne werden pelgrims onderweg herkend als bedevaartganger. Dit bood hun een zekere mate van bescherming.

> Geef nog twee redenen waarom pelgrims deze insignes mee naar huis namen.

Meest onderscheidende vraag

Er waren in dit examen twee vragen die heel goed discrimineerden tussen vaardige en minder vaardige kandidaten. Dat waren vraag 9 (p-waarde .60) en vraag 23 (p-waarde .66), beide hadden een RIR-waarde van 0,33.²

² De RIR-waarde (Correlatie Item-Rest) is een psychometrische waarde die het onderscheidend vermogen van een toetsvraag meet. Het geeft aan hoe goed een vraag correleert met het gehele testresultaat, zonder de score van de vraag zelf mee te nemen in de berekening. Een hoge RIR-waarde betekent dat de vraag goed onderscheid maakt tussen sterke en zwakke kandidaten, terwijl een lage waarde aangeeft dat de vraag niet effectief is in het differentiëren. Een RIR-waarde van 0,20 of hoger kan beschouwd worden als acceptabel.

still uit *Who is Frau Troffea?*, 2019, choreografie: Ceren Oran

vraag 9 (3p)

In verschillende middeleeuwse kronieken wordt verslag gedaan van de dansepidemie die in 1374 uitbrak in Aken. In een kroniek uit 1402 staat: "Ze dansten en sprongen en waren door de duivel bezeten. Zodra de geest bezit had genomen van hun benen, konden ze niet meer ophouden met dansen en huppelen."

In 2019 bracht choreografe Ceren Oran (1984) een ode aan dergelijke middeleeuwse dansepidemieën met *Who is Frau Troffea?* Dit project is genoemd naar Frau Troffea, een vrouw die volgens middeleeuwse teksten ooit de aanstichtster was van een dansepidemie. In *Who is Frau Troffea?* danste een groep dansers zeven uur achtereen in de openbare ruimte.

In filmfragment 1 zie je de trailer van *Who is Frau Troffea?* Hierin wordt de suggestie gewekt van een beginnende uitbraak van een dansepidemie.

- > Beschrijf hoe de suggestie wordt gewekt dat er een dansepidemie uitbreekt aan de hand van
- twee voorbeelden van het dansvormgevingsaspect kracht en
 - een voorbeeld van de montage. Laat geluid buiten beschouwing.

Centraal examen kunst vwo in 2026

Voor het examenjaar 2026 gelden voor kunst (algemeen) vwo de onderwerpen:

- *Cultuur van de kerk in de elfde tot en met veertiende eeuw*
- *Burgerlijke cultuur van Nederland in de zeventiende eeuw*
- *Cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw*
- *Massacultuur vanaf 1950*

De syllabus voor 2026 is te vinden op www.examenblad.nl. Nadere informatie over de examens in 2026 vind je in de Septembermededelingen van het College voor Toetsen en Examens (CvTE).

Ook in 2026 vindt de examenafname standaard in Facet plaats. Ook hierover is meerinformatie te vinden in de Septembermededelingen van het CvTE.

Hugo Gitsels, toetsdeskundige kunst vwo, Stichting Cito.

Reageren? Stuur een mail naar hugo.gistels@cito.nl